

Nominerat bidrag till GötaPriset 2007

Klivet – ungdomars väg ut ur arbetslöshet och bidragsberoende

Johan Brinck   Nadja Bogestam   Nisse Carlsson Lundbäck

Södertälje Kommun

Sammanfattning

Södertälje kommun är belägen tre mil söder om Stockholm vid kanalen som förbinder Mälaren med Östersjön. Kommunen räknas som Sveriges 20:e största med sina dryga 80 000 invånare. Ungdomar är en prioriterad grupp i Södertälje och när arbetslösheten och bidragsberoendet bland ungdomarna ökade, spred sig en stor oro i kommunen. Nya vägar och former behövdes för att få ungdomar i sysselsättning och arbete istället för passivitet och bidragsberoende. Detta föranledde en kartläggning som gjordes 2003 vilken visade att ett betydligt antal ungdomar behövde självförstärkande och motivationshöjande åtgärder.

Detta blev starten för Klivet, ett innovativt och framgångsrikt projekt. Klivet erbjuder ett smörgåsbord av aktiviteter/åtgärder för ungdomar där alla kliv är värdefulla; från att kliva ur sängen till klivet in på arbetsmarknaden. Ungdomar mellan 18-24 år, som bedöms ha behov av Klivets åtgärder, slussas vidare till Klivet genom Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen eller Individuella programmet.

Med hjälp av samlade resurser och kompetenser samt den bredd och variation som Klivet erbjuder har kommunen skapat nya sätt och vägar för ungdomar att ta sig in på arbetsmarknaden. Klivets avsikt är att öka ungdomarnas kunskaper, erfarenheter, självkänsla och motivation för att ta sig vidare. Man erbjuder bland annat jobsökar-aktiviteter, kärnämnesstudier, coachning, och yrkesorienterad praktik för att höja ungdomarnas anställningsbarhet. Alla insatser är individuellt anpassade och med ungdomens behov i centrum.

Projektet utvärderas och dokumenteras fortlöpande. Brukarundersökningar har gjorts med jämna mellanrum under hela projektiden och visar att deltagarna är mycket nöjda med projektet. Det görs också uppföljning av hur det gått för individerna efter att de avslutat sin tid på Klivet. Uppföljning sex månader efter avslut visar att 65 procent av deltagarna har arbete eller studier som huvudsaklig sysselsättning och att egen försörjning (inte försörjningsstöd) uppgår till hela 81 procent. Ett annat bevis på projektets framgång är statistik från Arbetsmarknadsverket som visar att Södertälje har gått från att år 2003 vara en kommun med hög andel arbetslösa ungdomar, till att år 2006 istället tillhöra de kommuner som uppvisar en låg andel arbetslösa ungdomar.

Genom Klivet har ungdomar hittat en väg ut ur arbetslöshet och bidragsberoende!

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
INLEDNING	3
<i>Bakgrund</i>	3
<i>Start av Klivet</i>	3
<i>Två omvärldsfaktorer som har påverkat Klivets inriktning</i>	3
TIDIGARE FORSKNING PÅ OMRÅDET	4
VERKSAMHETSBEKRIVNING	5
<i>Syfte och mål</i>	5
<i>Schematisk bild av Klivet</i>	5
<i>Målgrupp</i>	6
<i>Vägen in i Klivet</i>	6
<i>Beskrivning av de aktiviteter som erbjuds inom Klivet</i>	6
<i>Klivets omfattning</i>	9
FRAMGÅNGSFAKTORER	9
<i>Förhållningssätt personal – ungdomar (värdegrund)</i>	9
<i>Fruktbara nätverk med näringslivet</i>	10
<i>Samarbete över myndighetsgränser</i>	10
<i>Samarbete med externa utbildningsanordnare</i>	10
<i>Utbudet av aktiviteter – smörgåsbordet</i>	10
<i>Kommunala visstidsanställningar (KVA)</i>	10
RESULTAT AV UTVÄRDERINGAR	11
<i>Brukarundersökningar under tiden för deltagandet</i>	11
<i>Uppföljning efter avslut</i>	11
POLITIKER OM KLIVET	12
VAD HÄNDER FRAMÖVER	13
<i>Södertälje kommuns styrdokument för Mål & Budget 2007-2009</i>	13
<i>KLIVET – in i framtiden</i>	13
REFERENSER	14

Inledning

Bakgrund

Arbete är en förutsättning för vårt livsuppehälle och en viktig faktor för integration och delaktighet i samhället. Inte minst för Södertälje Kommun som har ekonomiskt resurssvaga områden med en hög andel medborgare med utländsk bakgrund vilket gör det svårare att komma in på arbetsmarknaden. Ekonomiskt bistånd är omkring fem gånger högre bland utrikes födda ungdomar mellan 18-19 år och tre gånger högre bland utrikes födda ungdomar mellan 20-24 år (SOU, 2007:2). Ofta framhålls också arbetets socialt integrerande potential. Genom arbete ges individen inte bara möjlighet till försörjning och ökat självbestämmande. Ett gott arbete kan också innebära personlig utveckling och social gemenskap, vilket antas öka känslan av delaktighet i samhället (Lindholm, 2005).

Under 1990-talet ökade det ekonomiska biståndet vilket till största del berodde på den höga arbetslösheten. Detta innebar ett betydande incitament för kommunerna att på alla sätt anstränga sig att hitta alternativ till ett passivt ekonomiskt bistånd. Aktiva insatser sattes in för att stärka vissa grupper, i huvudsak ungdomars, möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Ungdomar har vanligtvis en svag anknytning till arbetsmarknaden samt dålig sysselsättningsstrygghet vilket gör att de som grupp är extra utsatta i en konjunktursvacka (Salonen, Ulmestig, 2004).

Start av Klivet

Södertälje kommun har länge haft problem med ungdomsarbetslösheten och biståndsberoendet bland ungdomarna har ökat. De är också i farozonen för missbruk, kriminalitet och social utslagning. Marie Louise Hägg, dåvarande chef för arbete och försörjning, var en av initiativtagarna till Klivet. Det fanns ett behov av att hitta ett sätt så ungdomarna inte i första hand skulle söka socialbidrag (försörjningsstöd) utan snabbare komma ut på arbetsmarknaden och i sysselsättning.

Våren 2003 gjordes en kartläggning av drygt 500 aktuella ungdomars hinder och behov. Den visade att ett betydande antal ungdomar saknade gymnasiekompetens och att det fanns ett stort behov av självförstärkande och motivationshöjande åtgärder samt att ungdomarna befann sig olika långt från arbetsmarknaden. För att identifiera ungdomarnas olika behov, samlades ungdomshandläggare från både kommunen och från arbetsförmedlingen i Södertälje för att diskutera och jämföra sina erfarenheter mot rapporten.

Detta blev starten för Klivet, ett individuellt anpassat projekt med ungdomens behov i fokus som erbjuder ett smörgåsbord av aktiviteter/åtgärder där alla kliv i livet ut mot arbete är värdefulla. Ungdomen följs/stötts och handleds/vägleds till ”rätt” aktivitet/utbildning kontinuerligt under den tid de är deltagare i Klivet. Projektet startade som ett storstadsprojekt 2003. Juni 2004 erhöll Södertälje Kommun ESF-medel för att driva Klivet i dess nuvarande form. I den här rapporten beskrivs Klivet som det sett ut sedan juni 2004.

Två omvärldsfaktorer som har påverkat Klivets inriktning

1. Arbetsmarknaden har sedan 2006 börjat ljusna, varför Klivets deltagare allt mer kommit att omfatta ungdomar som står längre bort från arbetsmarknaden.

2. Efter valet 2006 blev ersättningen till ungdomar från KUP¹- och UG² näst intill obefintlig. I december 2007 tas ersättningen bort helt. Detta har minskat intaget från arbetsförmedlingen, vilket har lett till ett ökat tryck av ungdomar som kommer från försörjningsstöd.

Dessa omvärldsfaktorer har inneburit nya insatser och arbets sätt för att anpassa verksamheten till den utvidgade målgruppen, där komplexa problem inte är ovanligt.

Tidigare forskning på området

Dokumentation och utvärdering av kommunala arbetsmarknadsinsatser och dess effekter är inte särskilt omfattande. Några studier har dock gått att finna som pekar på erfarenhetsmässigt särskilt effektiva insatser och metoder för att få ungdomar i arbete. Dessa presenteras nedan.

Olika typer av insatser av olika karaktär och innehåll har visat sig ge bäst resultat och det behövs många gånger en kombination av studier, språkundervisning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder för att öka ungdomarnas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden (SOU, 2007:2).

Betydelsen av praktik och kombination av praktik och utbildning är de bästa alternativen för ungdomar enligt resultat Ungdomsstyrelsen tagit del av (1997). Även Statens folkhälsoinstitut (2002) framhäver dess betydelse då det visat sig att de arbetsmarknadsprogram som varit mest effektiva är de som inriktats på arbetspraktik eller arbetsskapande åtgärder.

Kommunala insatser bör ta vid där arbetsförmedlingen brister vilket innebär ett större inslag av social träning (SOU 2007:2) samt erbjuda mer tid för varje enskild ungdom vilket ökar möjligheterna till individuell utformning av åtgärderna (Ungdomsstyrelsen, 1997). Vikten av individuellt stöd framkommer i flera studier. Att utgå från den enskildes upplevda verklighet, göra en personlig plan och använda mentors- eller coachningsprogram för varje enskild individ har visat sig vara effektivt (SOU, 2007:2).

Vilka är då kommunernas egna erfarenheter av arbetsmarknadsinsatser riktade till ungdomar? Svenska Kommunförbundet (2004) har med hjälp av en enkät bitt Sveriges kommuner att lyfta fram framgångsfaktorer de anser vara bidragande för att lyckas med kommunala ungdomsinsatser. 170 kommuner besvarade enkäten och dess erfarenheter stämmer bra överens med ovan nämnda framgångsfaktorer. Individuellt arbete, coachning och stöd i processen, lärlingsverksamhet, kombinationer av praktik och studier, möjligheten att kunna komplettera och läsa upp betyg, aktivt söka jobb verksamhet samt nära samarbete med det lokala näringslivet är viktiga framgångsfaktorer. Kommunerna framhåller även vikten av ”vårt eget” personliga och individuella ansvar. Personalen har stor betydelse för ungdomarnas möjlighet att lyckas och det krävs ett stort engagemang samt kunskap och kompetens hos handläggarna för att ”möta människan där han/hon är”. Genom att bygga upp en relation kan personalen motivera och inspirera ungdomarna samt hjälpa dem att lyfta fram sina resurser.

---

¹ Kommunala Ungdomsprogrammet, aktivitet/ersättning för ungdomar upp till 20 år.

² Ungdomsgarantin, aktivitet/ersättning för arbetslösa ungdomar mellan 20-24 år som varit arbetslösa mer än 90 dagar.

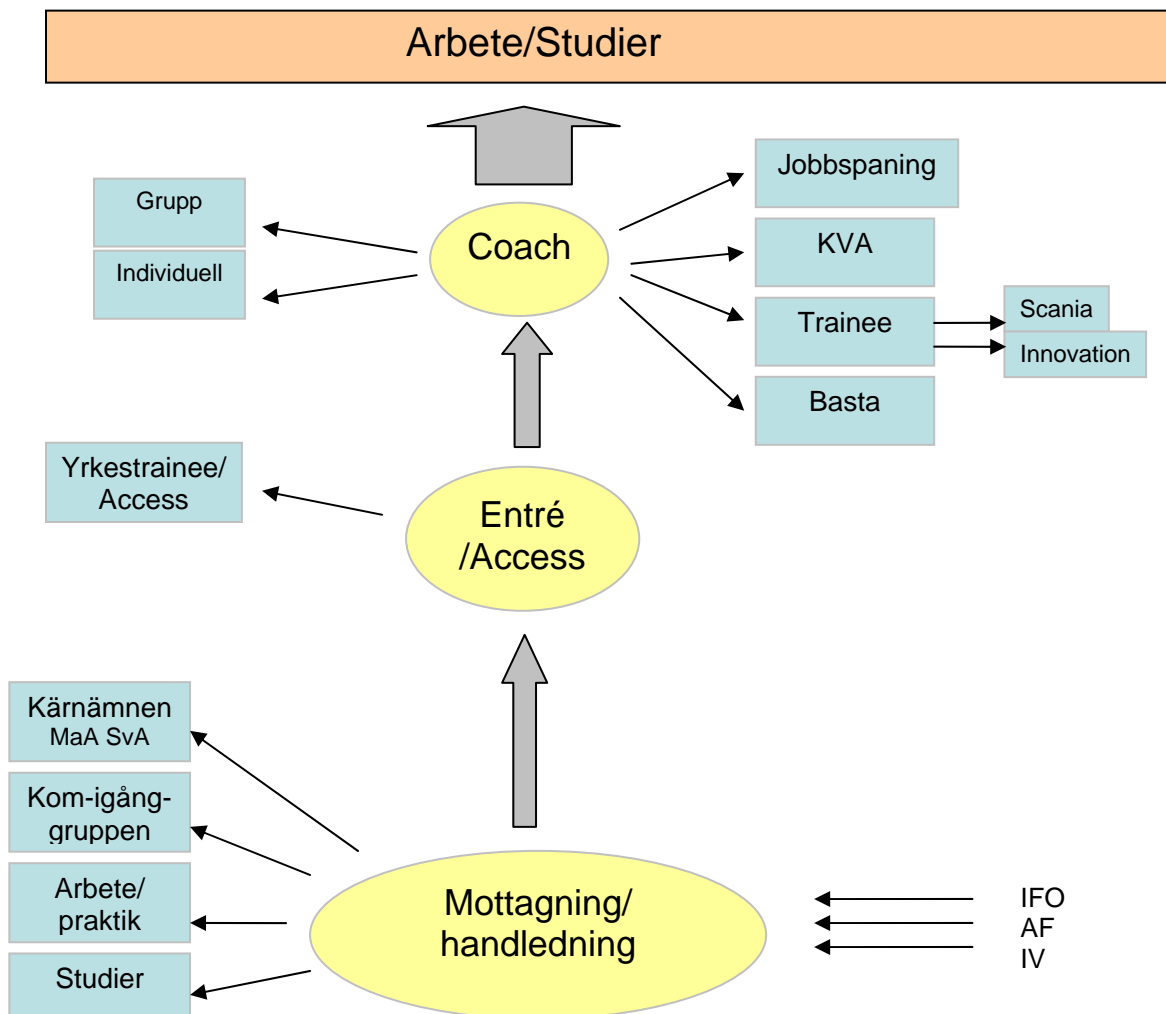
Verksamhetsbeskrivning

Syfte och mål

Klivets övergripande mål är att på sikt minimera arbetslösheten och bidragsberoendet bland ungdomar i Södertälje Kommun. Detta sker genom att bistå arbetslösa ungdomar, mellan 18-24 år, att hitta individuella utvecklingsvägar till arbete och/eller studier med hjälp av de samlade resurser och kompetenser samt den bredd och variation som Klivet erbjuder. Avsikten är att:

- Öka medvetenheten om kompetens och möjligheter
- Öka medvetenheten om arbetsmarknadens krav och önskemål
- Stärka ungdomars självförtroende och självkänsla
- Öka motivationen till fortsatta/kompletterande studier
- Utvidga ungdomars arbetsmarknadsvyer
- Höja anställningsbarheten
- Ge möjlighet till yrkesorienterad praktik kombinerad med individuell coaching, gruppvägledning och utbildning
- Utveckla metoder och kunskap för att kvalitetssäkra ungdomars informella kunskaper och erfarenheter
- Bygga broar till näringslivet

Schematisk bild av Klivet

Målgrupp

Klivet vänder sig till arbetslösa och bidragartagande ungdomar mellan 18-24 år i Södertälje Kommun som är drogfria och presumtiva för arbete eller studier.

Vägen in i Klivet

Det finns för närvarande tre vägar in i Klivet; Socialtjänsten/försörjningsstöd (IFO), Arbetsförmedlingen (Af) och Individuella programmet (IV).

För att inte ungdomar skall lära sig att hämta sin ”lön” från socialtjänsten, är det viktigt att snabbt få ut ungdomarna i aktivitet med syfte att komma ut i arbete eller studier. Alla ungdomar mellan 18-24 år som är presumtiva för arbete som kommer till socialtjänsten hänvisas direkt vidare till Klivet. Af har under hela projektet haft möjlighet att placera ungdomar på Klivet. Ersättningen har varit KUP och UG. Elevhälsan/IV har 10 platser på Klivet för att kunna erbjuda individuella lösningar för ungdomar med särskilda behov.

Vid mottagandet genomförs ett ”vägledningssamtal” där ungdomarna coachas vidare i ”rätt” riktning. Några ungdomar behöver bara en liten ”knuff” för att komma ut i arbete eller praktik och vissa har ganska klart för sig att de vill studera, vilket gör att det kan räcka med ett samtal med en studie och yrkesvägledare. Andra ungdomar går in i Access första del som kallas Entré-delen eller vidare till någon av de övriga verksamheterna som finns presenterade nedan.

Beskrivning av de aktiviteter som erbjuds inom Klivet

Kom - igång - grupp

Många av de ungdomar som känt sig utanför i skolan får svårt att ta för sig även längre fram i livet. Att vara blyg och tyst medför ofta en isolering och ett långvarigt utanförskap med ett sviktande självförtroende som resultat. I Klivets kom-igång-grupp genomförs utflykter, studiebesök etc. i syfte att skapa god grupp känsla och bättre självförtroende. Ledare för denna aktivitet är en äldre medarbetare som fått rollen som ”far” för många av dessa deltagare. Kanske saknas en tydlig vuxengestalt i dessa ungdomars liv, en reflektion som på intet sätt är bekräftad utan endast är ett antagande. Majoriteten av ungdomarna går vidare till någon annan aktivitet i Klivet vilket är en stor framgång då det i början var svårt att få dessa ungdomar att umgås i grupp.

Kärnämnesstudier (Ma A och Sv A)

Under sex månader har ungdomarna möjlighet att ”lyckas” i minst ett av kärnämnen, matematik A och/eller svenska A. Gruppen som studerar är liten, max 14 deltagare. Studierna bedrivs utifrån varje deltagares nivå, dvs. ungdomar i samma grupp kan ligga på olika nivå och studera i olika tempo. Läraren anpassar sig och kan skapa mindre grupper. Ungdomarna sätter själva upp mål för sina studier. De flesta har målet inställt på godkänt i både Ma A och Sv A. Ofta klarar de godkänt i minst ett av ämnena. Det bekräftar att ”jag duger” för ungdomen vilket är viktigt för att våga studera vidare på t.ex. Komvux. För att kunna ge ungdomarna betyg har Klivet utvecklat ett nära samarbete med Vägledningscentrum (Komvux) och gymnasieskolan.

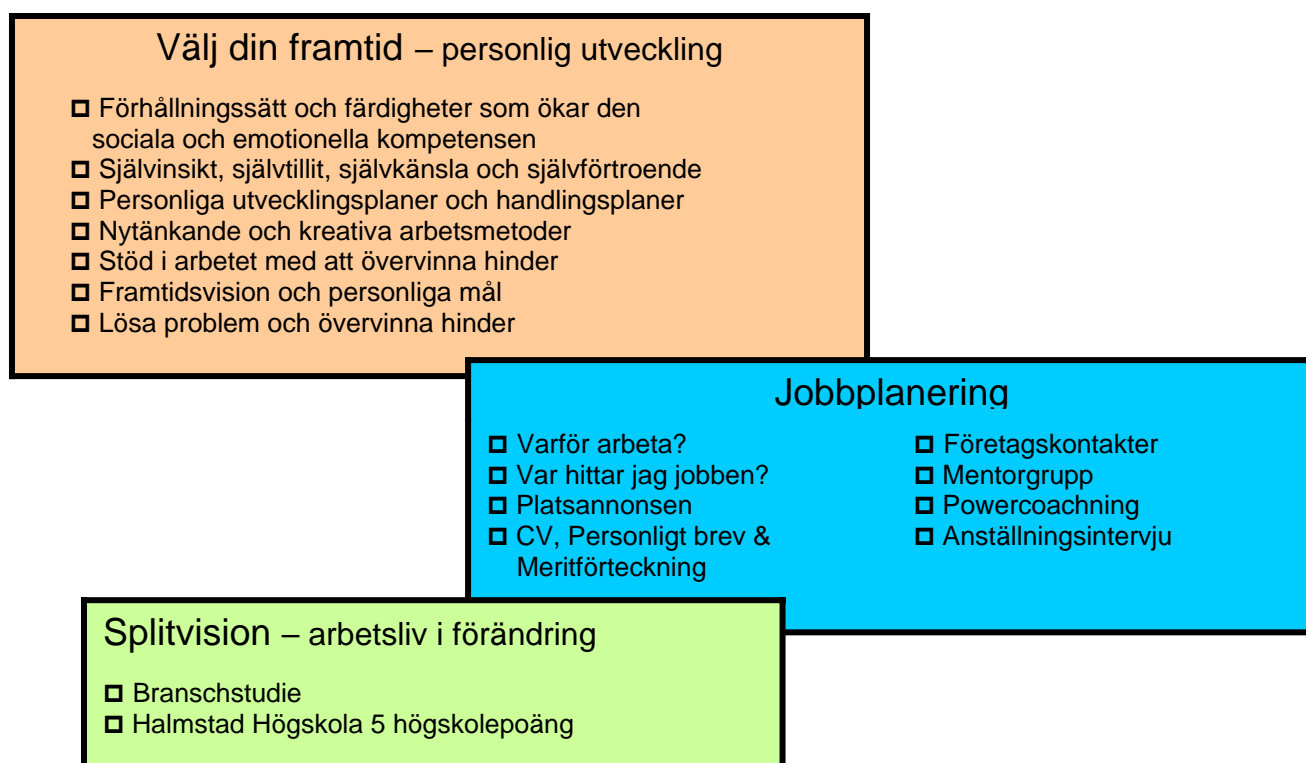
Access till arbete

Sedan maj 2006 använder Klivet det kvalitetssäkrade programmet Access för att på det sättet höja den genomgående kvalitén på den pedagogiska verksamheten. Access är en öppen pedagogisk verksamhet uppdelad på två delar, *Entré-delen* och *Yrkestraineedelen*.

Entré-delen (5 veckor) bygger på olika moduler som syftar till att ge de verktyg som behövs för att komma vidare ut i yrkeslivet. Modulerna som ingår i denna del är *Välj din framtid*, *Jobbplanering* och *Splitvision*. Genom Yrkestraineedelen ges möjlighet att pröva en eller flera arbetsplatser under 4 dagar i veckan, i som mest 5 månader. En dag i veckan är de på Klivet för utbildning. Teman för utbildningsdelen är t ex bemanningsföretag eller starta eget. Majoriteten av de ungdomar som deltar i Access går vidare till arbete eller studier redan under Entré-delen. Dessa ungdomar utgör ca 80 procent av dem som startar Entré-delen. För resterande är Yrkestraineedelen en möjlighet att komma ut i yrkeslivet.

Eftersom de ungdomar som deltar i Klivet ofta inte har några meriter från arbetslivet eller avslutade studier, är det viktigt att de får fylla på sin ”merit-portfölj”. Därför kvalitetssäkras denna del av Klivet så att deltagarna som fullföljer har möjlighet att erhålla OCN-poäng (Open College Network). Genom OCN-poängen har ungdomarna möjlighet att kommunicera det lärandet som skett under tiden de deltagit i Access, till en kommande arbetsgivare.

Access ger ungdomarna de verktyg de behöver för att ta sig vidare ut i arbetslivet:

Coachning

För att lotsa ungdomarna ut i egen försörjning finns möjlighet till individuell coachning eller gruppcoachning. Gruppcoachning är att rekommendera då ungdomarna ofta hjälper varandra med tips och genom att dela med sig av egna erfarenheter. För vissa ungdomar passar dock inte gruppcoachning. De vill inte lämna ut sina problem i grupp. Ungdomarna erbjuds då individuell coachning.

Jobbspaning

Ungdomar som inte vet vilken inriktning han/hon vill välja i sitt framtida yrkesval, erbjuds jobbspaning. Jobbspaning är en praktikperiod som delas mellan flera olika arbetsplatser, på så sätt har ungdomen möjlighet att prova olika typer av arbeten. Vid behov följer coachen med ut på arbetsplatsen för att introducera och stödja ungdomen.

Trainee-program

Klivet erbjuder ett flertal olika slags trainee-utbildningar vilka ger möjlighet att prova sig fram efter egna intresseområden.

Scania-trainee

I samarbete med Scania har Klivet arbetat fram ett trainee-program som löper på 6 månader. Ungdomarna är då anställda, vilket innebär att de erhåller utbildning, referenser, meritvärde och möjlighet att kvalificera sig för a-kassan. Under dessa sex månader på Scania följer de ett ordinarie arbetslag och deltar i produktion, fortbildning etc. på samma sätt som övriga anställda. För att kvalificera sig för en trainee-plats på Scania skall man söka tjänsten, genomgå anställningsintervju, klara läkarundersökningen samt vara aktuell hos socialtjänsten. Cirka 80 procent får arbete på Scania efteråt.

Innovations-trainee

Vissa ungdomar har gått varvet runt, dvs. de har varit på Klivet, kommit ut i arbete/praktik men har på nytt blivit aktuella på Af eller försörjningsstöd. För att ge dessa ungdomar en ny chans, har vi skapat trainee program på Klivet med inriktning på kreativitet och jämställdhet.

Det första innovationsprogrammet planerade och genomförde Klivet i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolas lokalavdelning. Detta program hade bygginriktning och kallades "*Rum att växa i*". Programmet innebar att renovera en källarlokal för musik och dans. Uppgiften ungdomarna hade var dels att iordningställa lokalen men också att finna "nya" lösningar på design och uppkomna problem. Resultatet blev mycket lyckat. Som exempel kan nämnas replokalen som blev så isolerad att ett rockband kunde träna med full volym utan att det hördes på våningen ovanför.

Andra exempel på innovationprogram som Klivet har genomfört är:

- *Café Nova*; caféverksamhet, konceptutveckling och kulturprogram i Ungdomscafé.
- *Sälj*; telemarketing & butiksförsäljning i samarbete med Akademibokhandeln Sverige. Test och utveckling av nya affärskoncept.
- *Elevstödjare*; fungerat som en viktig länk mellan lärare och elever på fyra grundskolor samt anordnat rast- och fritidsaktiviteter.
- *Playmäker*; Med PlayStation2 i ryggsäcken besöker traineerna äldreboenden, lägger upp strategiplan och utvecklar pedagogiska metoder för spelaktiviteter anpassad för målgruppen.

Kommunal visstidsanställning (KVA)

Alla de deltagare som medverkat i trainee-program har haft en kommunal visstidsanställning, KVA. KVA innebär att den enskilde ungdomen får en visstidsanställning på sex månader med en lön på 14 000 kronor/månaden. Efter anställningen är ungdomarna utrustade med referenser, arbetslivserfarenhet och yrkesutbildning. Endast ungdomar med ersättning från socialtjänsten erbjuds KVA. Ekonomiska beräkningar visar att detta är en lönsam affär inte bara för individen, utan även för kommunen.

Räkneexempel: En ungdom som kommer in i socialtjänsten stannar i snitt 2,5 år och har då en ersättning på i snitt 4 500 kronor/person (om de inte har bostadstillägg). Mer än 60 procent av de ungdomar som deltagit i lärlingsprogrammen har anställts. Under 2006 hade Klivet 48 KVA. 60 procent av 48 är 29 personer. Så vad kostar hela programmet 2006 och hur mycket tjänar/förlorar kommunen på 2,5 år?

Tabell 1. Ekonomisk beräkning över kommunens kostnad för Klivets KVA.

Kostnad	5 725 440	48 x 14 000 x 1,42 (PA)
Förtjänst	-1 290 000	Kommunalskatt
	-1 296 000	Socialbidrag under 6 mån för 48 personer
	-3 132 000	Sparat socialbidrag 29 personer 2 år
Kostnad för kommunen*	7440	

* Exklusive kostnader som personal, lokaler avskrivningar etc.

I räkneexemplet ovan tas endast hänsyn till ekonomi. Den enskilde individens välbefinnande, växande och ökade livskvalitet samt samhällets tillväxt tillkommer utöver detta.

Klivets omfattning

Målet var från början att nå 350 - 500 ungdomar enligt projektbeskrivningen. När projektet är slut den 31/7 2007 kommer dock ca 1000 ungdomar att ha deltagit i Klivets verksamheter. Könsfördelningen bland deltagarna har varit jämn.

Tabell 2. Klivets omfattning fördelat per verksamhetsår.

År	Antal inskrivna snitt/mån	Avslutade
2004	56	114
2005	122	257
2006	112	456

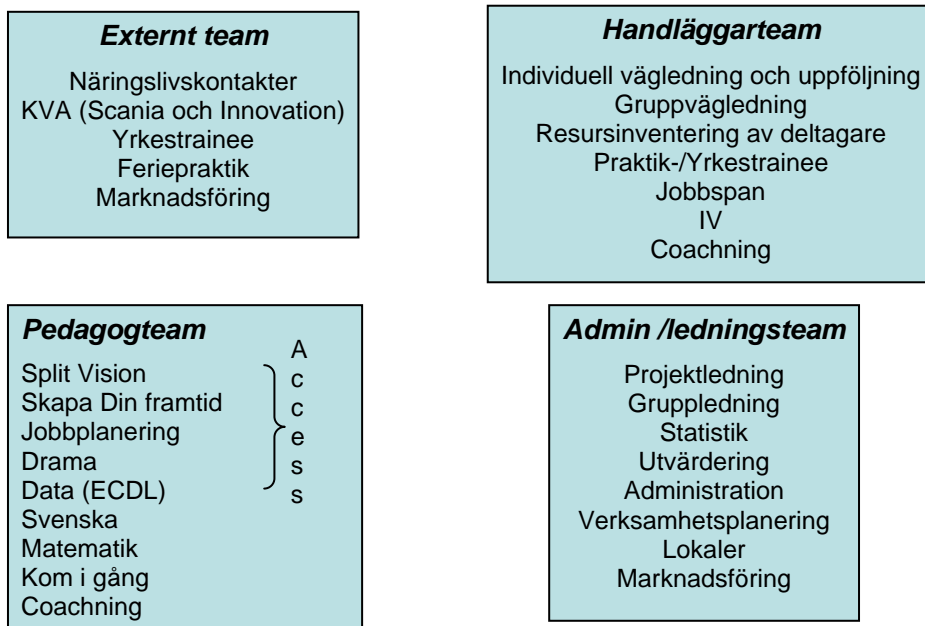
Framgångsfaktorer

Nedanstående resonemang visar att Klivets framgång bygger på en rad olika samverkande krafter. Det som tidigare forskning (se tidigare avsnitt) pekat på som särskilt effektiva insatser och metoder syns tydligt i Klivets sätt att arbeta.

Förhållningssätt personal – ungdomar (värdegrund)

Värdegrundsfrågor och de pedagogiska arbetsformerna i Klivet processas kontinuerligt i personalgruppen. I denna process stöttar personalen varandra i arbetet som handledare och hjälper varandra att bibehålla en hög kvalitet i genomförandet av utbildning och coaching. Personalen arbetar utifrån en värdegrund som innebär att erbjuda en lärandemiljö med verklighetsanknutna arbetsuppgifter i en stödjande miljö, där deltagarna uppmuntras att ta initiativ, prova nya saker och utvecklas. Ungdomarna bemöts med respekt och fokus ligger på individens styrkor och möjligheter. Ett viktigt fokus både i personalgruppen och i arbetet med deltagarna är jämställdhet. Bland annat har hela personalgruppen utbildats i jämställdhetsfrågor. Personalen/handledarna ges stor frihet och mycket ansvar i fråga om utbildningens presentation och framförande samt schemaläggning. Klivets personal har olika formell kompetens. De är socionomer, beteendevetare, lärare, pedagoger och yrkesvägledare. En framgångsfaktor är också personalens engagemang för ungdomarna.

Personalen (17 personer) arbetar i en teamorganisation på följande sätt:

Fruktbara nätverk med näringslivet

Klivet har på olika sätt ett nära samarbete med näringslivet. Externa teamet arbetar kontinuerligt med att etablera nya kontakter med näringslivet med tanke på praktik-/traineeplatser, korta uppdrag, nystartsjobb med mera. En viktig del är också att engagera företagare som mentorer för ungdomarna samt i rollen som föreläsare på Klivet i samband med att man exempelvis övar på hur deltagarna hanterar situationen vid en anställningsintervju. Det arrangeras också behovsstyrda kortutbildningar; exempelvis truckförarutbildning i nära samarbete med rekryterande företag.

Samarbete över myndighetsgränser

En avgörande framgångsfaktor för Klivet har varit samarbetet över myndighets- och förvaltningsgränser. Bland dessa kan nämnas arbetsförmedlingen, försäkringskassan, socialtjänsten, vägledningscentrum och utbildningskontoret.

Samarbete med externa utbildningsanordnare

Som en möjlighet för deltagarna att komma vidare ut i studier har Klivet utvecklat ett nära samarbete med några viktiga externa utbildningsanordnare. Som exempel kan nämnas Arbetskooperativet Basta.

Utbudet av aktiviteter – smörgåsbordet

Genom det rika utbud Klivet erbjuder, kan de flesta ungdomarna hitta/erbjudas en väg/aktivitet som passar för att komma vidare ut i livet. Aktiviteterna i Klivet utvärderas kontinuerligt så att de matchar de behov och önskemål ungdomarna har för att komma vidare ut i arbete och studier.

Kommunala visstidsanställningar (KVA)

Möjligheten att kunna erbjuda KVA-anställningar, har gjort att ungdomar som varit på gränsen att ge upp, har fått en ny chans att komma ut i arbetslivet. Alla som erhållit trainee-

platser har erbjudits KVA med en lön på 14 000 kr/mån under utbildningens 6 månader. Klivet har under 2006 disponerat 48 KVA- platser för sina utbildningar.

Resultat av utvärderingar

Projektet utvärderas och dokumenteras fortlöpande. Detta för att fånga in hur deltagarna upplever Klivet, dess innehåll och genomförande, samt följa upp hur det gått för deltagarna efter att de avslutat sitt deltagande på Klivet.

Brukarundersökningar under tiden för deltagandet

Brukarundersökningar har gjorts med jämna mellanrum under hela projekttiden och visar att deltagarna är mycket nöjda med hur projektet genomförts, runt 85 procent tycker att det varit bra eller mycket bra. De flesta, 88 procent, anser att de haft nytta och användbarhet av vad de lärt sig och 79 procent att deltagandet påverkat deras möjlighet till arbete positivt. Mest positiva är Klivets deltagare till personalen; deras bemötande, handledning, stöd och kunnsighet. Trivseln uppgår till hela 93 procent.

Att Klivets deltagare är nöjda med personalen lyfts fram i flera utvärderingar. Mari Johansson (2005) har intervjuat deltagare från Klivet varav det framkom att ungdomarna anser sig bli väl bemötta, att personalen tar sig tid för dem och att de är duktiga i sitt arbete. I en utvärdering av Storstadssatsningen i Södertälje (Lindholm, 2005) framkommer också en mycket positiv inställning till ungdomshandläggarna och deras bemötande.

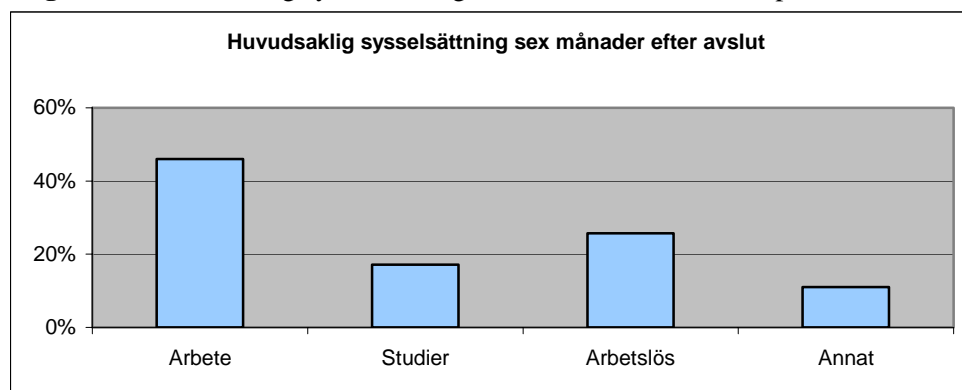
Den positiva attityd som råder bland ungdomarna och personal visar att projektet har lyckats med det som i tidigare forskning lyfts fram som en framgångsfaktor för kommunala åtgärder; att erbjuda omfattande och individuellt stöd. Detta stämmer också bra överens med den värdegrund Klivets personal arbetar efter.

Uppföljning efter avslut

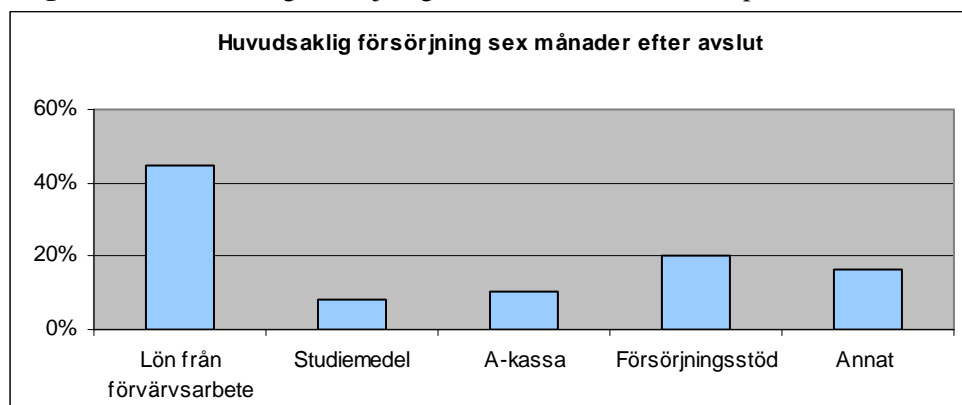
En rundringning till avslutade deltagare under 2006 visar att 50 procent har arbete eller studier tre månader efter avslut.

Sex månader efter att ungdomarna avslutat sitt deltagande får de en enkät hemskickad. Bland de svarande har 63 procent arbete eller studier som huvudsaklig sysselsättning. Av de yrkesverksamma, vilka uppgår till 46 procent, arbetar 71 procent heltid medan resterande deltidsarbetar. Egen försörjning (inte socialbidrag) uppgår till hela 81 procent.

Diagram 1. Huvudsaklig sysselsättning sex månader efter avslut, procent.

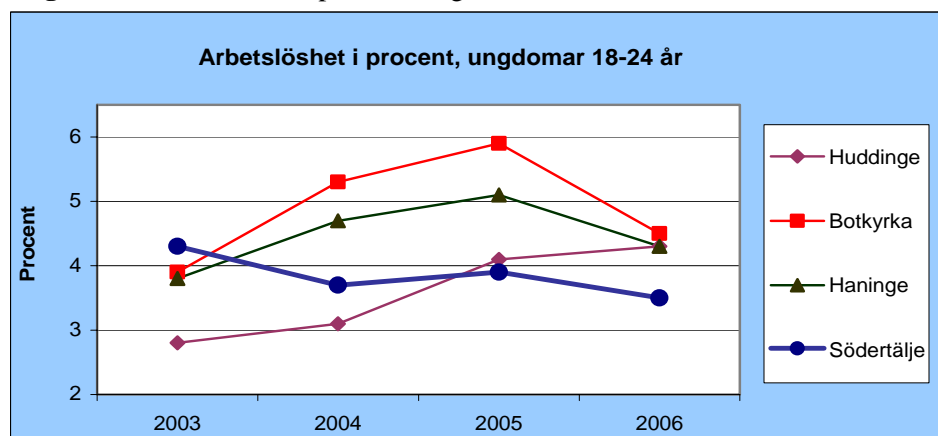
Diagram 2. Huvudsaklig försörjning sex månader efter avslut, procent.

I de enkäter/intervjuer som gjorts med Klivets deltagare (Marie, 2005., Friberg, 2006. samt interna) framhävs vissa kunskaper/erfarenheter särskilt mycket. Ökad motivation till arbete, ökad kunskap om arbetslivet och arbetsmarknaden, kunskap i att skriva CV, meriter, ökad möjlighet till arbete och ökat självförtroende är de vanligaste erfarenheter deltagarna uppger att de fått tack vare deltagandet. Detta är mycket glädjande då Klivet framhåvt just sådana syften för sin verksamhet.

Ett annat bevis på projektets framgång är statistik från Arbetsmarknadsverket. Sett till liknande kommuner som Södertälje Kommun brukar jämföra sig med, har Södertälje gått från att år 2003 (det år Klivet startade) vara den kommun med högst andel arbetslösa ungdomar, till att år 2006 istället vara den kommun med lägst andel arbetslösa.

Diagram 3. Arbetslöshet i procent, ungdomar 18 – 24 år.

Källa: AMS

Politiker om Klivet

Klivets intryck på politiker i Södertälje Kommun.

Den 15 november 2006 besökte statsminister Fredrik Reinfeldt Södertälje Kommun. Han fick ett brev undertecknad av Anders Lago, kommunstyrelsens ordförande (s) och Marita Lärnstad, oppositionsråd (m), där kommunstyrelsen belyser Klivets betydelse: ”Bland våra insatser för att minska bidragsberoendet och ge fler möjligheter till egen försörjning märks våra utvecklingsprojekt *Slussen till arbete* och *Klivet* som gjort oss till förebild bland andra kommuner.”

Susanne Bergström, kommunalråd (s) i Södertälje, kommenterar framgången bakom Klivet; ”Vi har en modell som fungerar”. Klivet har fokus på ungdomar i organiserad form där individen står i centrum. Det är viktigt att utgå från ungdomen, deras problematik, förutsättningar och ständigt arbeta med utveckling och förbättring av verksamheten. Klivet erbjuder en bra miljö för att motivera och aktivera ungdomarna.

Vad händer framöver

”Ungdomar måste vara första prioritering för oss när det gäller arbetsmarknadsåtgärder.” Det understryker Susanne Bergström, kommunalråd (s) i Södertälje Kommun. Klivet kommer därför att bli kvar menar hon. Susanne poängterar dock att vilken form Klivet kommer att ha framöver inte är klart än.

Södertälje kommuns styrdokument för Mål & Budget 2007-2009

Sedan starten 2004 har Klivet utvecklats och förbättras vilket lett fram till dagens arbetsmarknadsinriktade och mångfacetterade verksamhet. Erfarenheten av Klivet är att de svårigheter och problem som ungdomar har för att studera och skaffa sig arbete är mycket olika. För en del räcker det med vägledning och enklare stöd, medan andra behöver mycket stöd och träning för att komma igång med studier eller arbete. Klivets hittillsvarande anpassning av verksamheten efter ungdomarnas behov bör därför drivas vidare och göras ännu tydligare. För ungdomarna som står nära arbetsmarknaden utvecklas samverkan med arbetsförmedlingen för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Dessa insatser ska ersätta projektverksamheten i Klivet när den upphör i juli 2007. För att kunna fortsätta driva Klivets trainee program med lärlingsutbildning på Scania och med andra arbetsgivare är det viktigt att den kommunala visstidsanställningen (KVA) eller liknande finns kvar som anställningsform.

Andel ungdomar på Klivet med komplexa problem har ökat vilket gör att verksamheten behöver utvecklas och därtill utveckla en bredare samverkan med andra aktörer, eftersom dessa ungdomar ofta är aktuella på flera myndigheter. Förutom olika enheter på social- och arbetsmarknadskontoret gäller det skolan, försäkringskassan och landstinget. Arbetslivsinriktade stödprogram bör utvecklas, antingen inom Samordningsförbundet för rehabilitering eller i direkt samverkan mellan myndigheterna.

KLIVET – in i framtiden

Den 27 april 2006 fattar kommunstyrelsen i Södertälje Kommun beslut om den ekonomiska tilldelningen till Klivet/Ungdomsenheten. Detta beslut är avgörande för hur Klivet kommer att se ut efter den 1/8 2007. Att Södertälje Kommun kommer att driva Klivet vidare står utom allt tvivel, frågan är bara i vilken omfattning.

Den 20 april erhöll ungdomsenheten (huvudman för Klivet) i Södertälje Kommun 1,6 miljoner från Samordningsförbundet till en förstudie för att hjälpa ungdomar med komplexa problem ut i arbete eller studier. Förstudien kommer att ske i nära samarbete mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Landstinget och Södertälje Kommun/Ungdomsenheten.

Genom projektet Klivet har vi hittat metoder och former för ungdomars väg ut ur arbetslöshet och bidragsberoende.

Genom Klivet har ungdomar fått nya möjligheter att möta sin framtid.

Referenser

Publikationer

Friberg J. (2006). *Ung och arbetslös – En kvalitativ studie om varför vissa unga vuxna har svårt att börja jobba*. Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för socialt arbete.

Johansson, M. (2005). *Aktivering av unga socialbidragstagare: upplevelser och attityder kring arbete, försörjning och kompetens*. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.

Lindholm, T. (2005). *Att bygga på ostadig grund – En studie av målområdet Arbetsmarknad, vuxenutbildning och tillväxt i Södertälje Kommun*. Huddinge: Södertörns högskola, projektet för utvärderingen av Storstadssatsningen.

Salomen, T., Ulmenstig, R. (2004). *Nedersta trappsteget. En studie om kommunal aktivering*. Växjö: Växjö universitet, Rapportserie i socialt arbete nr 1, 2004.

SOU 2007:2. Från socialbidrag till arbete. Stockholm, Fritzes

Statens folkhälsoinstitut. (2002). *Ungdomsarbetslöshetens konsekvenser för folkhälsa och social anpassning. Erfarenheter och kunskaper från 1990-talets forskning*. (WWW-dokument). <http://www.fhi.se/upload/PDF/2004/rapporter/arbetslo.pdf>

Svenska kommunförbundet. (2004). PM – *Ungdomsätgärdernas framtida utformning*.

Ungdomsstyrelsen. (1997). *Kommunernas ansvar för arbetslösa ungdomar upp till 20 år – en utvärdering*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens utredningar, nr 8.

Intervjuer

Susanne Bergström, kommunalråd (s), Södertälje Kommun. 2007-04-10.

Marie Louise Hägg, utredare Social och arbetsmarknadskontoret, Södertälje Kommun. 2007-04-11.